

Letos 90 a příští rok 105

Na první pohled je v názvu nesourodá číselná kombinace, ale pojďme popořádku. Pokud čtete tyto řádky, s vysokou pravděpodobností budete skladatelem, textařem, hudebním nakladatelem nebo dědicem autorských práv po někom z rodiny, kdo komponoval hudbu nebo psal texty. Jste součástí nesmírně zajímavého příběhu. Jako jedni z bezmála 12 tisíc „osáckých“ nositelů práv s námi a předky autory píšete bohatou historii OSA. Spolku, jehož činnost je veřejností po celých 100 let zpochybňována, ale přesto byl vždy hrdý, protože sdružuje kumštýře, mistry tvůrčího řemesla, bez nichž by žádný hudební průmysl neexistoval.

První kapitolu začali 9. října 1919 psát pánové Karel Barvitijs, Rudolf Piskáček, Arnošt Herman, Josef Šváb, František Šmíd, Eduard Joudal, Emil Štolc, Otakar Hanuš a Karel Hašler. Tu 105. kapitolu dopíšeme příští rok. A vy všichni budete patřit mezi spoloslavence.

K bohaté historii OSA patří i vzácné momenty nebývalé sounáležitosti, kterou autoři prokázali například roku 1933, kdy věnovali své honoráře za několik let na zakoupení domu tehdy v ulici Dr. Albína Bráfa, dnes Československé armády v Praze 6 pro potřeby administrativy spojené s provozem OSA. Budova je tak faktickým odkazem tehdejších autorů jejich budoucím generacím. Letos je to těžko uvěřitelných 90 let a OSA v původním činžovním domě z roku 1928 sídlí dodnes.

Možná některé z vás překvapuje, že kořeny kolektivní správy sahají daleko do 19. století. Za Rakouska-Uherska byli čeští autoři zastupováni organizacemi ve Vídni nebo Budapešti. Po jeho rozpadu a vzniku samostatného Československa byli čeští autoři v situaci, kdy se oprávněně obávali, jak to bude s jejich autorskými právy. Velmi zvažovali, zda budou schopni ufinancovat chod nové organizace, a navíc v prostředí nově vzniklé republiky, která už tak měla svých starostí dost.

Ani za první republiky nebylo snadné vysvětlit, proč by měl hostinský platit za pouštění hudby štamgastům. Například v roce 1932 vyšel v Hostinských listech článek s názvem Placení autorských poplatků za hudbu v hostincích. Několik citací z článku je velmi podobných argumentacím, které slyšíme i dnes: „*Tato služba našich hostinských má být znemmožněna požadavkem Ochranného sdružení autorů, jímž se žádá placení autorských poplatků za rozhlasovou hudební produkci. (...) Pořadatelem hudební produkce rozhlasem je Radiojournal, a ten také pravidelně vyplácí autorské honoráře ochrannému sdružení. Je proto požadavek ochranného sdružení, aby hostinští zaplatili autorský honorář ještě jednou, neoprávněný, když zákonná povinnost byla již splněna Radiojournalem. (...) Přiznání práva druhého placení autorského poplatku bylo by pak dalekosáhlé, postihlo by: holiče, kteří pro zábavu svých zákazníků zřídili ve svých provozovnách radioaparáty.*“ Hostinští se dále hájili tím, že dělají osvětu mezi štamgasty, jak ovládat rozhlasový přijímač, čímž se zvýší zájem běžného člověka o tento aparát. Pokud budou muset platit autorské poplatky, budou nuceni přístroje odstranit, Radiojournal přijde o koncesi k poslouchání rozhlasu a výrobci a prodejci rozhlasových aparátů o kšeft. Toliko z dobových materiálů.

Orchestrion, rozhlasový nebo televizní aparát a nakonec i novodobé služby jako Spotify či YouTube nahradily živou hudební produkci v lokálech. Svého času orchestrion nebo jukebox vydělávaly hostinským více než točení piva. Proto si navzdory placení autorských odměn všechny tyto přístroje

hrající hudbu ve svých podnicích ponechali.

Pokud ještě někdo argumentačně tápe, proč se platí za rádio nebo televizor v provozovně, dovolím si malý příklad. Český rozhlas nebo Česká televize platí za to, že smí hudbu skladatelů a textařů použít ve svém vysílání, zařazovat ji do různých pořadů. Hostinští nebo kadeřnice ji používají k vytváření příjemné atmosféry pro své zákazníky nebo zaměstnance. Zkrátka Český rozhlas nebo Česká televize nevybírájí koncesionářské poplatky pro autory a umělce, nýbrž pro svoji existenci. Vůči autorům hudby, tedy vůči OSA, jsou klienty, kteří chtějí používat hudbu autorů, stejně jako hostinští nebo kadeřnictví.

Ať již jste autor, hudební nakladatel, dědic práv, nebo dokonce uživatel hudebních děl, děkuji vám všem za to, že jste i v letošním roce byli součástí hudebního ekosystému. Hudba a kultura obecně nemají v těchto časech na růžích ustláno. Marek Eben říká, že „divák je dnes vzácnou komoditou“. Nezbyvá než si pro rok 2024 přát, aby divák nebyl komoditou vzácnou a našinec stavěl českou kulturu na přední místa svého hodnotového žebříčku, stejně jako to dělají Francouzi nebo naši sousedé v okolních zemích. Přeji si větší odvalu rozhlasových hudebních dramaturgů nabízet pestřejší hudební program, aby zařazovali více nové a domácí tvorby. A neschovávejme se za slova, že jsme malá země nebo malý národ. Nejsme. Jsme 9. největší zemí v Evropě. Co do počtu obyvatel jsme větší než hudebně úspěšné Finsko nebo stejně velcí jako jedna z hudebně neúspěšnějších zemí světa Švédsko. Pouze přes uvědomění si této skutečnosti vede cesta k sebevědomé české společnosti, jež může být patřičně hrdá na svoji kulturu a hudbu, která vždy byla úspěšným vývozním artiklem.

Přeji vám hodně radosti
a lásky v novém roce.

Roman Střejček
předseda představenstva OSA